ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (tretia komora)

z 5. októbra 2006 *

Vo veci C-368/04,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 234 ES, podaný rozhodnutím Verwaltungsgerichtshof (Rakúsko) z 12. augusta 2004 a doručený Súdnemu dvoru 24. augusta 2004, ktorý súvisí s konaním:

Transalpine Ölleitung in Österreich GmbH,

Planai-Hochwurzen-Bahnen GmbH,

Gerlitzen-Kanzelbahn-Touristik GmbH & Co. KG

proti

Finanzlandesdirektion für Tirol,

* Jazyk konania: nemčina.

Finanzlandesdirektion für Steiermark,

Finanzlandesdirektion für Kärnten,

SÚDNY DVOR (tretia komora),

v zložení: predseda tretej komory A. Rosas (spravodajca), sudcovia J. Malenovský, S. von Bahr, A. Borg Barthet a U. Lõhmus,

generálny advokát: F. G. Jacobs,
tajomník: K. Sztranc, referentka,

so zreteľom na písomnú časť konania a po pojednávaní zo 14. septembra 2005,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

— Transalpine Ölleitung in Österreich GmbH a Planai-Hochwurzen-Bahnen GmbH, v zastúpení: W. Arnold, Rechtsanwalt,

— Rakúska republika, v zastúpení: H. Dossi, splnomocnený zástupca,

— Komisia Európskych spoločenstiev, v zastúpení: V. Kreuschitz a V. Di Bucci, splnomocnení zástupcovia,

po vypočutí návrhov generálneho advokáta na pojednávaní 29. novembra 2005,

vyhlásil tento

Rozsudok

1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článku 88 ods. 3 poslednej vety ES.

2 Tento návrh bol podaný v rámci troch sporov, po prvé medzi Transalpine Ölleitung in Österreich GmbH (ďalej len „TAL") a Finanzlandesdirektion für Tirol, po druhé medzi Planai-Hochwurzen-Bahnen GmbH (ďalej len „Planai") a Finanzlandesdirektion für Steiermark a po tretie medzi Gerlitzen-Kanzelbahn-Touristik GmbH & Co. KG (ďalej len „Gerlitzen") a Finanzlandesdirektion für Kärnten v súvislosti s vrátením spotrebných daní z energií.

Právny rámec

Právo Spoločenstva

3 Článok 88 ods. 3 ES stanovuje:

„Komisia musí byť v dostatočnom čase upovedomená o zámeroch v súvislosti s poskytnutím alebo upravením pomoci, aby mohla podať svoje pripomienky. Ak usúdi, že takýto zámer je nezlučiteľný so spoločným trhom podľa článku 87, začne konanie podľa odseku 2. Členský štát nemôže vykonať navrhované opatrenia, pokiaľ sa vo veci nerozhodlo s konečnou platnosťou."

4 Nariadenie Rady (ES) č. 659/1999 z 22. marca 1999 ustanovujúce podrobné pravidlá na uplatňovanie článku [88 ES] (Ú. v. ES L 83, s. 1; Mim. vyd. 08/001, s. 339), kodifikuje prax rozvinutú Komisiou Európskych spoločenstiev v súlade s judikatúrou Súdneho dvora v oblasti posudzovania štátnej pomoci. Na základe svojho článku 30 vstúpilo toto nariadenie do platnosti 16. apríla 1999.

5 Článok 14 ods. 1 nariadenia č. 659/1999 stanovuje:

„Kde sa prijímajú záporné rozhodnutia v prípadoch protiprávnej pomoci, Komisia rozhodne, že daný členský štát podnikne všetky potrebné opatrenia, aby vymohol pomoc od príjemcu... Komisia nebude vyžadovať vymáhanie pomoci, ak by to bolo v rozpore so všeobecnou zásadou práva Spoločenstva."

Vnútroštátne právo

6 Pri príležitosti daňovej reformy a v rámci zákona o štrukturálnom prispôsobení z roku 1996 (Strukturanpassungsgesetz 1996) z 30. apríla 1996 (BGBl. I, 201/1996) Rakúska republika prijala, uverejnila a uviedla do platnosti súčasne tri zákony, a síce:

— zákon o spotrebnej dani z elektrickej energie (Elektrizitätsabgabegesetz, ďalej len „EAG"),

— zákon o spotrebnej dani zo zemného plynu (Erdgasabgabegesetz, ďalej len „EGAG"),

— zákon o vrátení spotrebných daní z energií (Energieabgabenvergütungsgesetz, ďalej len „EAVG").

7 EAG upravuje zdanenie dodávania a spotreby elektrickej energie. Na základe § 6 ods. 3 tohto zákona dodávateľ elektrickej energie prenáša daň na odberateľa.

8 EGAG upravuje obdobné pravidlá pre dodávanie a spotrebu zemného plynu.

9 EAVG upravuje čiastočné vrátenie spotrebných daní z energií týkajúcich sa elektrickej energie a zemného plynu podľa EAG a EGAG. Na základe § 1 ods. 1 tohto zákona sa na základe žiadosti tieto dane musia vrátiť v prípade, ak ako celok presahujú 0,35 % čistej hodnoty výroby spotrebiteľa elektrickej energie. Vrátená čiastka sa uhradí po odpočítaní poplatku v maximálnej výške 5 000 ATS (363 eur).

10 Podľa § 2 ods. 1 EAVG v znení zákona o daňových zmenách z roku 1996 (Abgabenänderungsgesetz 1996) z 30. decembra 1996 (BGBl. I, 797/1996) však majú právo na vrátenie spotrebných daní z energií výlučne podniky, ktorých hlavnou činnosťou je preukázateľne výroba hmotného majetku.

Okolnosti predchádzajúce sporu vo veci samej

11 Po podaní sťažností podnikmi, ktorých hlavnou činnosťou nie je výroba hmotného majetku, proti zamietnutiu vrátenia spotrebných daní z energií položil Verfassungsgerichtshof (Ústavný súd) Súdnemu dvoru prejudiciálne otázky s cieľom najmä zistiť, či ustanovenia EAVG predstavujú štátnu pomoc v zmysle článku 87 ES.

12 Rozsudkom z 8. novembra 2001, Adria-Wien Pipeline a Wietersdorfer & Peggauer Zementwerke (C-143/99, Zb. s. I-8365) Súdny dvor rozhodol takto:

„Vnútroštátne opatrenia, ktoré určujú čiastočné vrátenie spotrebných daní z energií týkajúcich sa zemného plynu a elektrickej energie len v prospech podnikov, ktorých hlavnou činnosťou je preukázateľne výroba hmotného majetku, treba považovať za štátnu pomoc v zmysle článku [87 ES]."

13 V nadväznosti na tento rozsudok Súdneho dvora Verfassungsgerichtshof rozsudkom z 13. decembra 2001 (B 2251/97, Sammlung 15450) zrušil uznesenie, ktorým vnútroštátny orgán odmietol čiastočne vrátiť spotrebné dane z elektrickej energie.

14 Verfassungsgerichtshof usúdil, že keďže EAVG nebol oznámený Komisii, nemôže dotknutý správny orgán založiť svoje zamietnutie vrátenia spotrebných daní z energií podnikom, ktorých hlavnou činnosťou nie je výroba hmotného majetku, na § 2 ods. 1 tohto zákona. Tým, že tak urobil, sa dotknutý správny orgán dopustil chyby, ktorú možno považovať za nezákonný akt, pretože porušil priamo uplatniteľný zákaz stanovený v článku 88 ods. 3 poslednej vete ES. Takéto nezákonné uplatnenie zákona možno považovať za neexistenciu zákonného podkladu, a preto predstavuje porušenie ústavného práva na rovnosť občanov pred zákonom.

15 Verfassungsgerichtshof zakladá svoje rozhodnutie na povinnosti vnútroštátnych súdov pripomenutej v bode 27 už citovaného rozsudku Adria-Wien Pipeline a Wietersdorfer & Peggauer Zementwerke, a síce zabezpečiť osobám podliehajúcim ich právomoci, aby podľa ich vnútroštátneho práva došlo k vyvodeniu všetkých dôsledkov porušenia článku 88 ods. 3 poslednej vety ES v súvislosti jednak s platnosťou vykonávacích aktov opatrení pomoci, ako aj s vymáhaním finančných podpôr poskytnutých v rozpore s týmto ustanovením alebo v súvislosti s prípadnými predbežnými opatreniami.

16 Listom zo 6. decembra 2001 Komisia požiadala rakúske orgány o informácie v súvislosti s EAVG. Po výmene listov a po konzultáciách prijala Komisia 22. mája 2002 rozhodnutie K(2002) 1890 v konečnom znení týkajúce sa štátnej pomoci č. NN 165/2001 [*neoficiálny preklad*] (Ú. v. ES C 164, s. 4, ďalej len „rozhodnutie

z 22. mája 2002"). Keďže neskôr došlo k zmene rakúskeho zákona, Komisia upresňuje, že preskúma opatrenie pomoci počas obdobia od 1. júna 1996 do 31. decembra 2001. Výrok rozhodnutia znie takto:

„Komisia s poľutovaním zisťuje, že Rakúsko poskytnutím opatrenia pomoci porušilo článok 88 ods. 3 ES.

Napriek tomu však na základe vyššie uvedeného posúdenia konštatuje, že táto pomoc je zlučiteľná s článkom 87 ods. 3 bodom c) ES a článkom 87 ods. 4 bodom c) Zmluvy ESUO." [*neoficiálny preklad*]

17 S cieľom podriadiť sa už citovanému rozsudku Adria-Wien Pipeline a Wietersdorfer & Peggauer Zementwerke Rakúska republika zmenila EAVG federálnym zákonom č. 158/2002, ktorého článok 6 stanovuje, že od 1. januára 2002 majú všetky podniky právo na vrátenie spotrebnej dane zo zemného plynu a z elektrickej energie v prípade, že tieto dane celkove presahujú 0,35 % čistej hodnoty ich výroby.

18 V rozhodnutí 2005/565/ES z 9. marca 2004 o úprave pomoci uplatnenej v Rakúsku v súvislosti s náhradou dane za energie na zemný plyn a elektrinu v rokoch 2002 a 2003 (Ú. v. EÚ L 190, 2005, s. 13) Komisia usúdila, že použitie hranice 0,35 % čistej hodnoty výroby podnikov spôsobilo zvýhodnenie podnikov, ktoré sú veľkými spotrebiteľmi energie. Podľa Komisie bola schéma pomoci v súvislosti s podnikmi, na ktoré sa EAVG až do 31. decembra 2001 neuplatňoval, nezlučiteľná s pravidlami Spoločenstva o štátnej pomoci na ochranu životného prostredia, ako aj s ostatnými

výnimkami stanovenými v článku 87 ods. 2 a 3 ES. Osobitným odkazom na iné ustanovenie pravidiel Spoločenstva o štátnej pomoci na ochranu životného prostredia Komisia dospela k rovnakému záveru v súvislosti s podnikmi, na ktoré sa tento zákon už uplatňoval pred 31. decembrom 2001.

19 S ohľadom na možnosť, že znenie odpovede Súdneho dvora na druhú otázku v už citovanom rozsudku Adria-Wien Pipeline a Wietersdorfer & Peggauer Zementwerke mohlo viesť určitých príjemcov pomoci k tomu, aby sa dobromyseľne domnievali, že sporné vnútroštátne opatrenia skúmané vnútroštátnym sudcom prestali byť selektívne, a teda už nepredstavovali štátnu pomoc, pokiaľ bol prospech z nich rozšírený aj na iné odvetvia, ako je odvetvie výroby hmotného majetku, dospela Komisia k záveru, že vzhľadom na osobitné okolnosti tohto prípadu by vymáhanie pomoci bolo v rozpore so zásadou ochrany legitímnej dôvery a že podľa článku 14 nariadenia č. 659/1999 ho nemožno požadovať.

20 Potom, ako sa Súdny dvor v rámci písomnej časti konania v tejto veci pýtal Komisie na nezohľadnenie hranice 0,35 % v rozhodnutí z 22. mája 2002, odkázala Komisia na bod 3 tretí odsek tohto rozhodnutia, ktorý znie takto:

„Komisia pozoruje, že selektívnosť už preukazuje obmedzenie prospechu zo sporného opatrenia na podniky, ktorých hlavnou činnosťou je preukázateľne výroba hmotného majetku. Preto ani neskúma, či ostatné náležitosti tohto vnútroštátneho opatrenia a najmä hranica 0,35 % ho taktiež robia selektívnym."

Spory vo veci samej a prejudiciálne otázky

21 Činnosťou TAL, prvej sťažovateľky vo veci samej, je najmä stavba a prevádzka ropovodov. Na Verfassungsgerichtshof namietala proti trom rozhodnutiam vydaným Finanzlandesdirektion für Tirol, ktorými boli zamietnuté jej odvolania proti zamietnutiu vrátenia spotrebnej dane z energie za roky 1996, 1997 a 1998. Verfassungsgerichtshof zrušil tieto rozhodnutia troma rozsudkami z 13. decembra 2001, pričom v odôvodnení odkázal na rozsudok B 2251/97, ktorý vydal v ten istý deň v nadväznosti na už citovaný rozsudok Adria-Wien Pipeline a Wietersdorfer & Peggauer Zementwerke.

22 Finanzlandesdirektion für Tirol prijal 15. novembra 2002 nové rozhodnutie týkajúce sa týchto troch odvolaní. S odvolaním sa na novú skutkovú a právnu situáciu vyplývajúcu z rozhodnutia z 22. mája 2002, ktorým boli tieto pomoci vyhlásené za zlučiteľné so Zmluvou ES, Finanzlandesdirektion usúdil, že už nie je viazaný rozhodnutím Verfassungsgerichtshof a zamietol tieto odvolania. Práve proti tomuto rozhodnutiu však TAL podala sťažnosť na vnútroštátny súd, ktorý podal návrh na začatie prejudiciálneho konania.

23 Planai, druhá sťažovateľka vo veci samej, je podnikom prevádzkujúcim lanové dráhy. Na Verfassungsgerichtshof namietala proti rozhodnutiu vydanému Finanzlandesdirektion für Steiermark, ktorým bolo zamietnuté odvolanie proti zamietnutiu vrátenia spotrebnej dane z energií za obdobie rokov 1996 a 1997. Verfassungsgerichtshof zrušil toto rozhodnutie rozsudkom z 13. decembra 2001, pričom v odôvodnení odkázal na vyššie uvedený rozsudok B 2251/97.

24 V nadväznosti na toto zrušenie Finanzlandesdirektion für Steiermark prijal 17. júla 2002 nové rozhodnutie. Zohľadnil rozhodnutie z 22. mája 2002 vyhlasujúce pomoci za zlučiteľné so Zmluvou, pričom zdôraznil, že toto rozhodnutie má spätný účinok

vzťahujúci sa na obdobie uvedené v pôvodnej žiadosti. V dôsledku toho bolo odvolanie zamietnuté.

25 Planai podala sťažnosť na Verfassungsgerichtshof, avšak táto bola rozsudkom z 12. decembra 2002 zamietnutá (B 1348/02, Sammlung 16771) z dôvodu, že nedošlo k zjavne nesprávnemu uplatneniu zákona, v dôsledku čoho by mal Verfassungsgerichtshof právomoc sa touto sťažnosťou zaoberať. Vo svojom rozsudku Verfassungsgerichtshof najmä rozhodol, že:

„Po rozhodnutí Komisie z 22. mája 2002 sa môže Verfassungsgerichtshof domnievať, že zákazu uskutočnenia pomoci upraveného v článku 88 ods. 3 ES (pôvodne článok 93 ods. 3 Zmluvy ES) neodporuje, aspoň nie zjavným spôsobom, uplatnenie § 2 ods. 1 zákona EAVG. V dôsledku toho bol dotknutý orgán oprávnený, v rámci možností, uplatniť toto ustanovenie.

Otázku, či rozhodnutie Komisie — ako sa to tvrdí v sťažnosti — porušilo právo Spoločenstva, môže Verfassungsgerichtshof posudzovať len vtedy, pokiaľ toto porušenie bolo zjavné, teda ak bolo možné ho zistiť na prvý pohľad... alebo ak by nastoľovalo otázku týkajúcu sa ústavného práva. Každopádne však nejde o tento prípad, a to ani v nadväznosti na rozsudok Súdneho dvora z 21. novembra 1991, Fédération nationale du commerce extérieur des produits alimentaires a Syndicat national des négociants et transformateurs de saumon, [C-354/90, Zb. s. I-5505], v ktorom sa rozhodlo o otázke účinkov spôsobených neoznámením, avšak nie o zákonnosti povolenia pomoci Komisiou s výslovne spätným účinkom."

26 V nadväznosti na v tomto zmysle podanú žiadosť Planai Verfassungsgerichtshof postúpil sťažnosť na Verwaltungsgerichtshof (Správny súdny dvor).

27 Gerlitzen, tretia sťažovateľka vo veci samej, je taktiež podnikom prevádzkujúcim lanové dráhy. Na Verfassungsgerichtshof namietala proti rozhodnutiu vydanému Finanzlandesdirektion für Kärnten 29. októbra 2002, ktorým bolo zamietnuté jej odvolanie proti odmietnutiu vrátenia spotrebnej dane z energií za obdobie rokov 1999 až 2001. Toto odvolanie bolo zamietnuté 12. decembra 2002 rozsudkom odkazujúcim na odôvodnenie spomínaného rozsudku B 1348/02 z toho istého dňa. V nadväznosti na v tomto zmysle podanú žiadosť Gerlitzen Verfassungsgerichtshof postúpil sťažnosť na Verwaltungsgerichtshof.

28 Verwaltungsgerichtshof sa na jednej strane pýta, aké sú dôsledky rozhodnutia z 22. mája 2002 na sťažnosti podané týmito troma sťažovateľkami vo veci samej, keďže sa toto rozhodnutie výslovne týkalo obdobia, ktoré predchádzalo dňu jeho prijatia a na druhej strane, či je po tomto rozhodnutí naďalej vhodné zohľadniť zákaz uskutočnenia pomoci upravenej článkom 88 ods. 3 ES.

29 Pýta sa najmä, či dátumy podania žiadostí o vrátenie spotrebnej dane alebo dátumy rozhodnutí správneho orgánu týkajúcich sa žiadostí sú v tomto ohľade dôležité. Zdôrazňuje totiž, že dve prvé sťažovateľky vo veci samej zaslali svoje žiadosti pred prijatím rozhodnutia z 22. mája 2002, kým tretia sťažovateľka zaslala svoju žiadosť po prijatí tohto rozhodnutia.

30 Verwaltungsgerichtshof sa domnieva, že rozsudok z 21. októbra 2003, Van Calster a i. (C-261/01 a C-262/01, Zb. s. I-12249, bod 53 a nasl., ako aj bod 73) možno vykladať v tom zmysle, že kladné rozhodnutie Komisie nemôže mať za následok legalizáciu schémy pomoci uskutočňovanej v rozpore s článkom 88 ods. 3 ES.

31 Napriek tomu však zdôrazňuje, že skutkové okolnosti vo veci, o ktorej sa rozhodlo už citovaným rozsudkom Van Calster a i., sa líšia od situácie, o ktorú ide vo veciach samých. V prvom rade v rámci týchto vecí charakter pomoci vyplýva z okolnosti, že vrátenie spotrebnej dane z energií sa poskytuje selektívne, pretože skutočnosť, že s cieľom obnovy stavu, ktorý by bol v súlade s právom Spoločenstva, bola možnosť vrátenia spotrebnej dane poskytnutá taktiež podnikom, ktoré ju nemali na základe tejto vnútroštátnej právnej úpravy, by predstavovala len jednu z alternatív smerujúcich k zamedzeniu existencie nezákonnej pomoci alebo k zabezpečeniu dodržiavania zákazu uskutočnenia pomoci. V druhom rade vec, o ktorej sa rozhodlo už citovaným rozsudkom Van Calster a i., sa týkala situácie, keď nariadenie č. 659/1999 ešte nebolo uplatniteľné. Na záver v už citovanej veci Van Calster a i. spätný účinok, ktorý v konečnom dôsledku belgický zákonodarca priznal tejto norme, nevyšiel najavo v rámci konania pred Komisiou, kým vo veciach samých Komisia vedome pristúpila k posúdeniu vzťahujúcemu sa na obdobie v minulosti a konštatovala zlučiteľnosť opatrenia so spoločným trhom.

32 Za týchto okolností Verwaltungsgerichtshof rozhodol o prerušení konania a položil Súdnemu dvoru nasledujúce prejudiciálne otázky:

„1. Je zákaz uskutočnenia pomoci upravenej v článku 88 ods. 3 ES v rozpore s uplatnením vnútroštátnej právnej normy, ktorá vylučuje z vrátenia spotrebných daní z energií podniky, ktorých hlavnou činnosťou nie je preukázateľne výroba hmotného majetku a ktorá v dôsledku toho musí byť označená za štátnu pomoc v zmysle článku 87 ES, a to aj vtedy, ak táto norma nebola pred nadobudnutím účinnosti oznámená Komisii, avšak Komisia na základe uplatnenia článku 87 ods. 3 ES vyhlásila zlučiteľnosť pomoci so spoločným trhom v určitom období v minulosti a žiadosť o vrátenie sa týka daní vzťahujúcich sa na toto obdobie?

2. V prípade kladnej odpovede na prvú otázku:

Vyžaduje zákaz uskutočnenia pomoci v takejto situácii vrátenie spotrebnej dane z energií aj v prípadoch, keď žiadosti podnikov poskytujúcich služby boli podané po prijatí rozhodnutia Komisie týkajúceho sa referenčných období predchádzajúcich tomuto prijatiu?"

O prejudiciálnych otázkach

33 Týmito otázkami sa vnútroštátny súd v podstate v prvom rade pýta, či sa má článok 88 ods. 3 ES vykladať v tom zmysle, že ukladá vnútroštátnym súdom, aby neuplatňovali zákon, ktorý vylučuje určité podniky z čiastočného vrátenia spotrebnej dane z energií — opatrenie, ktoré by mohlo predstavovať štátnu pomoc a nebolo oznámené — a to aj potom, ako Komisia v súvislosti s obdobím, za ktoré sa vrátenie spotrebnej dane žiadalo, vyhlásila pomoc za zlučiteľnú so spoločným trhom na základe uplatnenia článku 87 ods. 3 ES. V tomto kontexte sa vnútroštátny súd v druhom rade pýta, či je dátum, kedy podnik podal žiadosť o vrátenie spotrebnej dane, relevantnou skutočnosťou.

34 Na úvod a s cieľom odpovedať na otázku položenú vnútroštátnym súdom v rámci jeho rozhodnutia je potrebné upresniť, že v prípade, keď nariadenie č. 659/1999 obsahuje pravidlá procesnej povahy, uplatňujú sa tieto pravidlá na všetky správne konania v oblasti štátnej pomoci prebiehajúce pred Komisiou v čase, keď nariadenie č. 659/1999 nadobudlo účinnosť, konkrétne 16. apríla 1999 (rozsudok zo 6. októbra 2005, Scott/Komisia, C-276/03 P, Zb. s. I-8437, ktorý implicitne potvrdzuje rozsudok Súdu prvého stupňa z 10. apríla 2003, Scott/Komisia, T-366/00, Zb. s. II-1763, bod 52).

35 V každom prípade, ako to vyplýva z druhého odôvodnenia a ustanovení nariadenia č. 659/1999 ako celku, toto nariadenie kodifikuje a upevňuje prax Komisie v oblasti posudzovania štátnej pomoci a neobsahuje žiadne ustanovenie týkajúce sa právomocí a povinností vnútroštátnych súdov, ktoré sa naďalej riadia ustanoveniami Zmluvy, ako ich vykladá Súdny dvor.

36 V tomto ohľade je v prvom rade potrebné pripomenúť, že uskutočňovanie systému dohľadu nad štátnou pomocou, ako vyplýva z článku 88 ES a príslušnej judikatúry Súdneho dvora, prináleží na jednej strane Komisii a na druhej strane vnútroštátnym súdom.

37 Je preukázané, že v rámci dohľadu nad dodržiavaním povinností členských štátov, ktoré im vyplývajú z článkov 87 ES a 88 ES, plnia vnútroštátne súdy a Komisia odlišné, vzájomne sa doplňujúce úlohy (pozri rozsudky z 11. júla 1996, SFEI a i., C-39/94, Zb. s. I-3547, bod 41, a Van Calster a i., už citovaný, bod 74).

38 Kým posúdenie zlučiteľnosti opatrení pomoci so spoločným trhom patrí do výlučnej právomoci Komisie, ktorej konanie podlieha dohľadu vykonávanému súdmi Spoločenstva, vnútroštátne súdy bdejú nad dodržiavaním práv osôb podliehajúcich ich právomoci v prípade porušenia povinnosti predchádzajúceho oznámenia štátnej pomoci Komisii podľa článku 88 ods. 3 ES (rozsudok Van Calster a i., už citovaný, bod 75).

39 Na to, aby vnútroštátny súd mohol určiť, či bolo štátne opatrenia zavedené v rozpore s článkom 88 ods. 3 ES, môže byť nútený vyložiť pojem pomoci upravenej v článku 87 ods. 1 ES (rozsudok z 15. júla 2004, Pearle a i., C-345/02, Zb. s. I-7139, bod 31).

Taktiež mu prináleží najmä overiť, či sporné opatrenie predstavuje zvýhodnenie a či je selektívne, teda či uprednostňuje určitých podnikateľov alebo určitých výrobcov v zmysle článku 87 ods. 1 ES.

40 V druhom rade je potrebné pripomenúť, že opatrenie, ktoré je pomocou v zmysle článku 87 ods. 1 ES a je vykonané v rozpore s povinnosťami vyplývajúcimi z článku 88 ods. 3 ES, je protiprávne [pozri rozsudky Fédération nationale du commerce extérieur des produits alimentaires a Syndicat national des négociants et transformateurs de saumon, už citovaný, bod 17, a z 27. októbra 2005, Distribution Casino France a i., C-266/04 až C-270/04, C-276/04 a C-321/04 až C-325/04, Zb. s. I-9481, bod 30. Pozri taktiež definíciu protiprávnej pomoci uvedenú v článku 1 písm. f) nariadenia č. 659/1999)].

41 Dôsledkom rozhodnutia Komisie vyhlasujúceho neoznámenú pomoc za zlučiteľnú so spoločným trhom nie je legalizácia *a posteriori* vykonávacích aktov, ktoré sú neplatné z dôvodu, že boli prijaté v rozpore so zákazom uvedeným v tomto ustanovení, pretože by mohlo dôjsť k ohrozeniu priameho účinku článku 88 ods. 3 poslednej vety ES a popretiu záujmov osôb podliehajúcich právomoci vnútroštátnych súdov, ktorých úlohou je tieto záujmy chrániť. Akýkoľvek iný výklad by viedol k zvýhodneniu nedodržania tohto ustanovenia dotknutým členským štátom a bránil by jeho potrebnému účinku (pozri rozsudky Fédération nationale du commerce extérieur des produits alimentaires a Syndicat national des négociants et transformateurs de saumon, už citovaný, bod 16, a Van Calster a i., už citovaný, bod 63).

42 Preto, ako to zdôraznil generálny advokát v bode 50 svojich návrhov, ak by v rámci návrhu pomoci, či už zlučiteľnej, alebo nezlučiteľnej so spoločným trhom, nedodržanie článku 88 ods. 3 ES nespôsobovalo viac rizika alebo sankcií ako dodržanie tohto ustanovenia, motivácia členských štátov oznamovať pomoc a čakať na rozhodnutie týkajúce sa zlučiteľnosti by bola značne znížená, a rovnako by tak došlo aj k zníženiu rozsahu dohľadu vykonávaného Komisiou.

43 V tomto ohľade málo zaváži, že rozhodnutie Komisie upresňuje, že posúdenie predmetnej pomoci Komisiou sa vzťahovalo na obdobie predchádzajúce prijatiu tohto rozhodnutia, ako tomu je v prípade predmetného rozhodnutia z 22. mája 2002 sporného vo veciach samých.

44 Vnútroštátnym súdom prislúcha, ako je to pripomenuté v bode 38 tohto rozsudku, aby ochraňovali práva osôb podliehajúcich ich právomoci proti prípadnému nedodržaniu vnútroštátnymi orgánmi zákazu uskutočnenia pomoci predtým, ako Komisia prijme rozhodnutie o jej povolení.

45 V tomto ohľade, keďže v danej oblasti neexistuje právna úprava Spoločenstva, je vecou vnútroštátneho právneho poriadku každého členského štátu, aby stanovil príslušné súdy a procesné podmienky žalôb určených na zabezpečenie ochrany práv, ktoré osobám podliehajúcim súdnej právomoci vyplývajú z práva Spoločenstva, pričom, na jednej strane, tieto podmienky nemôžu byť menej priaznivé, než podmienky týkajúce sa práv, ktoré majú pôvod vo vnútroštátnom právnom poriadku (zásada ekvivalencie) a, na druhej strane, nemôžu prakticky znemožniť alebo výrazne sťažiť výkon práv priznaných právnym poriadkom Spoločenstva (zásada efektivity) (pozri rozsudky z 12. septembra 2006, Eman a Sevinger, C-300/04, Zb. s. I-8055, bod 67, ako aj z 19. septembra 2006, i-21 Germany a Arcor, C-392/04 a C-422/04, Zb. s. I-8559, bod 57).

46 Podľa povahy procesných prostriedkov stanovených vnútroštátnym právom môže byť vnútroštátnemu súdu predložený návrh na nariadenie predbežných opatrení, akým je odklad výkonu sporných opatrení, s cieľom chrániť záujmy osôb podliehajúcich jeho právomoci a najmä chrániť účastníkov konania dotknutých narušením hospodárskej súťaže, ktoré bolo spôsobené poskytnutím protiprávnej pomoci (pozri rozsudok SFEI a i., už citovaný, bod 52).

47 Súdny dvor ďalej rozhodol, že vnútroštátne súdy musia osobám podliehajúcim ich právomoci, ktoré sa môžu dovolávať nedodržania povinnosti oznámenia, zabezpečiť, že z neho budú vyvodené všetky dôsledky v súlade s ich vnútroštátnym právom, a to jednak v súvislosti s platnosťou aktov, ktorými sa vykonáva opatrenie pomoci, ako aj v súvislosti s vymáhaním finančných podpôr poskytnutých v rozpore s týmto ustanovením alebo s prípadnými predbežnými opatreniami (rozsudky Fédération nationale du commerce extérieur des produits alimentaires a Syndicat national des négociants et transformateurs de saumon, už citovaný, bod 12; Adria-Wien Pipeline a Wietersdorfer & Peggauer Zementwerke, už citovaný, body 26 a 27, ako aj Van Calster a i., už citovaný, bod 64, a z 21. júla 2005, Xunta de Galicia, C-71/04, Zb. s. I-7419, bod 50).

48 Pri svojom rozhodovaní musí vnútroštátny súd chrániť záujmy osôb podliehajúcich jeho právomoci. Každopádne však pritom musí taktiež v plnom rozsahu zohľadniť záujem Spoločenstva (pozri analogicky rozsudok z 20. septembra 1990, Komisia/Nemecko, C-5/89, Zb. s. I-3437, bod 19).

49 V súvislosti s čiastočným vrátením spotrebnej dane, ktoré predstavuje opatrenie protiprávnej pomoci, pretože sa poskytlo v rozpore s povinnosťou oznámenia, by nebolo v súlade so záujmom Spoločenstva nariadiť takéto vrátenie v prospech ostatných podnikov, pokiaľ má takéto rozhodnutie za cieľ rozšírenie príjemcov pomoci, čím by došlo k rozšíreniu účinkov tejto pomoci namiesto ich odstránenia (pozri v tomto zmysle rozsudok z 15. júna 2006, Air Liquide Industries Belgium, C-393/04 a C-41/05, Zb. s. I-5293, bod 45).

50 Preto, ako uvádza generálny advokát v bode 74 svojich návrhov, musia vnútroštátne súdy dbať na to, aby opatrenia nápravy, ktoré ukladajú, mohli účinne odstrániť účinky pomoci poskytnutej v rozpore s článkom 88 ods. 3 ES a nesmú jednoducho rozšíriť pomoc na väčšiu skupinu príjemcov.

51 Ďalej je potrebné zdôrazniť, že žiadosti o poskytnutie protiprávnej pomoci v konaniach vo veciach samých, konkrétne čiastočné vrátenie spotrebných daní z energií možno považovať za obdobu žiadostí o čiastočné oslobodenie od platby týchto daní. Z judikatúry však vyplýva, že daňovníci sa nemôžu dovolávať toho, že oslobodenie iných podnikov predstavuje štátnu pomoc, aby sa vyhli zaplateniu uvedenej dane (pozri rozsudok z 20. septembra 2001, Banks, C-390/98, Zb. s. I-6117, bod 80; z 13. júna 2002, Sea-Land Service a Nedlloyd Lijnen, C-430/99 a C-431/99, Zb. s. I-5235, bod 47; Distribution Casino France a i., už citovaný, bod 42, a Air Liquide Industries Belgium, už citovaný, bod 43).

52 Keďže vnútroštátny súd považoval za potrebné analyzovať sporné opatrenie s cieľom overiť, či zodpovedá pojmu pomoci upravenej v článku 87 ods. 1 ES, musí vnútroštátny súd v zásade disponovať dôkazmi, ktoré by mu umožňovali posúdiť, či opatrenie, ktoré zamýšľa prijať, zabezpečuje ochranu práv osôb podliehajúcich jeho právomoci tým, že neutralizuje účinky pomoci vo vzťahu ku konkurentom podnikov, ktoré sú príjemcami pomoci, a počas toho musí v plnom rozsahu zohľadniť právo Spoločenstva a vyhnúť sa prijatiu opatrenia, ktorého jediným výsledkom by bolo rozšírenie okruhu príjemcov tejto pomoci.

53 Druhá otázka položená vnútroštátnym súdom sa vzťahuje na situáciu, keď, ako v spore vo veci samej medzi Gerlitzen a Finanzlandesdirektion für Kärnten, bola žiadosť o čiastočné vrátenie dane z energií, ktoré je opatrením protiprávnej pomoci, keďže nebolo oznámené, podaná potom, ako Komisia vydala rozhodnutie vyhlasujúce pomoc za zlučiteľnú so spoločným trhom.

54 Ako bolo pripomenuté v bodoch 41 a 42 tohto rozsudku, dôsledkom rozhodnutia z 22. mája 2002 vyhlasujúceho štátnu pomoc za zlučiteľnú so spoločným trhom nie je legalizácia *a posteriori* vykonávacích aktov tejto pomoci, ktoré v čase, keď boli prijaté, boli neplatné z dôvodu nedodržania zákazu uvedeného v článku 88 ods. 3 poslednej vete ES.

55 Z toho vyplýva, že nie je dôležité, či bola žiadosť podaná pred prijatím rozhodnutia vyhlasujúceho pomoc za zlučiteľnú so spoločným trhom alebo po ňom, pokiaľ sa táto žiadosť vzťahuje na protiprávnu situáciu vyplývajúcu z neoznámenia.

56 Podľa možností vnútroštátneho práva a procesných prostriedkov, ktoré toto právo stanovuje, môže vnútroštátny súd v závislosti od jednotlivého prípadu považovať za potrebné nariadiť vymáhanie protiprávnej pomoci od jej príjemcov, aj keď táto pomoc bola neskôr Komisiou vyhlásená za zlučiteľnú so spoločným trhom. Rovnako môže prináležať vnútroštátnemu súdu, aby rozhodol o návrhu na náhradu škody spôsobenej protiprávnou povahou opatrenia pomoci.

57 Pritom sa však vnútroštátny súd musí snažiť ochraňovať záujmy osôb podliehajúcich jeho právomoci a v plnom rozsahu zohľadniť záujem Spoločenstva, dohliadnuc najmä na to, aby neprijal rozhodnutie, ktorého jediným účinkom by bolo rozšírenie okruhu príjemcov protiprávnej pomoci.

58 Vzhľadom na predchádzajúce úvahy je potrebné na položené otázky odpovedať, že článok 88 ods. 3 posledná veta ES sa má vykladať v tom zmysle, že prináleží vnútroštátnym súdom ochraňovať práva osôb podliehajúcich ich právomoci pred prípadným nedodržaním zákazu uskutočnenia pomoci vnútroštátnymi orgánmi predtým, ako Komisia prijme rozhodnutie o jej povolení. Pri svojom rozhodovaní musia vnútroštátne súdy v plnom rozsahu zohľadniť záujem Spoločenstva a nesmú prijať opatrenie, ktorého jediným účinkom by bolo rozšírenie okruhu príjemcov protiprávnej pomoci.

59 Keďže dôsledkom rozhodnutia Komisie vyhlasujúceho neoznámenú pomoc za zlučiteľnú so spoločným trhom nie je legalizácia *a posteriori* vykonávacích aktov, ktoré boli neplatné, pretože boli prijaté v rozpore so zákazom uvedeným v článku 88 ods. 3 poslednej vete ES, nie je dôležité, či bola žiadosť podaná pred prijatím rozhodnutia vyhlasujúceho pomoc za zlučiteľnú so spoločným trhom alebo po ňom, pokiaľ sa táto žiadosť vzťahuje na protiprávnu situáciu vyplývajúcu z neoznámenia.

O trovách

60 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdnym dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (tretia komora) rozhodol takto:

Článok 88 ods. 3 posledná veta ES sa má vykladať v tom zmysle, že prináleží vnútroštátnym súdom ochraňovať práva osôb podliehajúcich ich právomoci pred prípadným nedodržaním zákazu uskutočnenia pomoci vnútroštátnymi orgánmi predtým, ako Komisia Európskych spoločenstiev prijme rozhodnutie o jej povolení. Pri svojom rozhodovaní musia vnútroštátne súdy v plnom rozsahu zohľadniť záujem Spoločenstva a nesmú prijať opatrenie, ktorého jediným účinkom by bolo rozšírenie okruhu príjemcov protiprávnej pomoci.

Keďže dôsledkom rozhodnutia Komisie Európskych spoločenstiev vyhlasujúceho neoznámenú pomoc za zlučiteľnú so spoločným trhom nie je legalizácia *a posteriori* vykonávacích aktov, ktoré boli neplatné, pretože boli prijaté v rozpore so zákazom uvedeným v článku 88 ods. 3 poslednej vete ES, nie je dôležité, či bola žiadosť podaná pred prijatím rozhodnutia vyhlasujúceho pomoc za zlučiteľnú so spoločným trhom alebo po ňom, pokiaľ sa táto žiadosť vzťahuje na protiprávnu situáciu vyplývajúcu z neoznámenia.

Podpisy